Iranian Independent Islamic Human Rights Commission
کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران
لجنه حقوق الانسان الاسلامیه فی ایران

سه نوشتار حقوقی بین المللی در خصوص تجاوز آمریکا به ایران در بیست وهشتم فوریه ۲۰۲٦ برابر با نهم اسفند ١٤٠٤

امور پژوهشی، آموزشی و ترویجی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران

زمستان ۱۴۰۴

توضیحات مقدماتی کمیسیون:

در قبال تجاوز نظامی و تروریستی گسترده آمریکا و اسرائیل علیه ایران در اسفند ماه ۱۴۰۴ ، در سطح جهانی واکنش-های گسترده ای نزد ملت های مختلف شکل گرفت . این واکنش‌ها در مواردی مشابه بازتاب‌های پس از تجاوز ۱۲ روزه به ایران بود و در مواردی، نمودهای برجسته تر داشت به ویژه که در این تجاوز جدید علاوه بر ترور عالی ترین مقام ایران، برخی جنایات غیر انسانی همانند هدف قرار دادن مدرسه شجره طیبه میناب و به شهادت رساندن قریب به ۲۰۰ نفر از دانش آموزان و معلمان و کادر اداری مدرسه، هدف قراردادن ورزشگاه و خانه های مردم در لامرد با بمب های خاص دارای آثار ضد انسانی گسترده، هدف قراردادن ده ها مدرسه، دانشگاه ،ورزشگاه، مرکز درمانی،آثار میراث فرهنگی و دیگر زیر ساخت‌های مردمی ایران وهم‌چنین شهادت بیش از سه هزار شهروند بیگناه ایرانی توجه جهانی را بیشتر به خود جلب کرد. اظهار نظرهای خود ترامپ در خلال جنگ رمضان و هفته های پس از آن نیز مزید بر علت شد تا جهانیان بهتر دریابند که وی از ارتکاب هر گونه جنایتی ابا ندارد و حتی تهدید به از بین بردن یک تمدن چند هزار ساله را مطرح می سازد یا اینکه حاضر است به تعبیر خودش «برای تفریح وسرگرمی» مرتکب جنایت غیر انسانی شود .

در چنین فضایی که اکثر ملت‌ها موضع گیری در محکومیت جنایات آمریکا و اسرائیل داشته اند، به طور طبیعی از حقوقدانان بین المللی و فعالان حقوق بشر در سراسر دنیا انتظار بیشتری می رفت که واکنش جدی نشان دهند چرا که این افراد بهتر ابعاد نقض حقوق بین الملل و حقوق بشر را درک می کنند فلذا هر گونه سکوت یا همراهی آنها با جنایتکاران امری غیر قابل قبول و شایسته نکوهش تلقی می‌شود.

در پاسخ به انتظار منطقی یاد شده، برخی از حقوقدانان بین المللی یا اساتید و کارشناسان فعال حقوقی در سطح جهانی واکنش‌های مناسبی داشتند و محتواهای قابل قبولی را منتشر کردند. اما بعضی افراد متاسفانه به هر علت و انگیزه ای سکوت پیشه کرده و مطلبی مفید را بازتاب ندادند. گروه سوم به بیان مطالب دو پهلو و مبهم و بی خاصیت رو آوردند و نهایتا گروهی نیز در خدمت متجاوزان قرار گرفته و تلاش کردند تا با آسمان و زمین به هم بافتن جنایات آشکار متجاوزان را توجیه کرده یا کمرنگ جلوه دهند. در بسیاری از متون منتشره فعالان حقوقی در مغرب زمین این پدیده نیز مشهود بود که اگر چند مطلب مثبت علیه تجاوز به ایران گفته اند از بیان برخی مطالب منفی علیه ایران نیز با عبارت های متنوع دریغ نورزیده اند.

برای آنکه مخاطبان ایرانی بهتر مطلع شوند که کدام حقوقدانان و با چه کیفیت فنی و حقوقی و در چه منابع تخصصی موضع گیری شفافی در خصوص ابعاد حقوقی تجاوز به ایران داشتند ، امور پژوهشی کمیسیون مناسب دانست که اولاً

بررسی دقیقی در خصوص متون منتشره ذیربط داشته باشد و موارد در خور توجه را گردآوری نماید. ثانیاً مصادیق برجسته را انتخاب و به فارسی برگردان نماید و در دسترس مخاطبان فارسی زبان قرار دهد.

گزارش حاضر یکی از سلسله گزارشاتی است که به معرفی آثار مورد اشاره اختصاص یافته است.

یادآوری می نماید؛ در مجموعه مقالاتی که بتدریج منتشر می‌شود مواردی که حجم نوشته های ترجمه شده زیاد نبوده و اشتراک موضوعی نیز بین آنها وجود داشته است،همانند گزارش حاضر چند متن در کنار هم در قالب یک گزارش تدوین گردیده و در هر مورد که حجم نوشته متناسب با یک گزارش مستقل باشد، جداگانه تقدیم می گردد.

امور پژوهشی کمیسیون لازم می داند پیشاپیش این مهم را مورد تاکید قرار دهد که نظرات تخصصی ارائه شده از سوی هر نویسنده، دیدگاه‌های شخصی خود اوست و ترجمه و انتشار دیدگاه‌ها به معنای تائید همه مطالب آنها نیست بلکه فرصتی فراهم می آورد که جامعه علمی یا مسئولان وسیاستگذاران کشور با اِشراف به نظرات مطرح شده در سطح جهانی تحرک عالمانه تری از خود نشان دهند . با وجود نکته یاد شده، در هر متن، حسب ضرورت ، امور پژوهشی کمیسیون توضیحاتی در زیر نویس درج یا کلماتی را داخل براکت[ ] در متن افزود یا معادل انگلیسی برخی کلمات را در زیر نویس قید کرد تا بهره برداری از متن دقیق تر انجام پذیرد. نقد و ارزیابی فنی و مستقل دیدگاه‌های حقوقی مطرح شده در خصوص تجاوز به ایران مجال موسعی می طلبد که جداگانه باید انجام شود.

با امید به اینکه ارتقای آگاهی های عمومی در خصوص ابعاد حقوقی تجاوز به کشورمان، موجبات تقویت حساسیت ها برای دفاع از حقوق انسانی و ملی را فراهم سازد و همه بیش از گذشته تلاش کنیم که ظرفیت های ملی و جهانی را در خدمت اجرای عدالت و پاسخگو کردن جنایتکاران قرار دهیم، متن گزارش تهیه شده به شرح آتی تقدیم میشود.

فهرست مطالب مندرج در ابتدای گزارش نیز برای سهولت دسترسی به هر مورد تدوین شده و ربطی به نویسندگان یا منابع خارجی که دیدگاه‌ها در آنها منتشر شده، ندارد.

امور پژوهشی، آموزشی و ترویجی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران

اسفند ۱۴۰۴

♦ نویسندگان(به ترتیب نوشتارها) : دکتر ربِکا همیلتون / علی حرب و برایان آزگود / دکتر اسماعیل بقایی

♦ برگردان انگلیسی به فارسی در امور پژوهشی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران، اسفند ۱۴۰۴

♦ماخذمطالب(به ترتیب درج در این مجموعه) : مجله دیجیتالی حقوقی امنیت عادلانه(جاست سکیوریتی) ، سامانه انگلیسی شبکه الجزیره، سامانه انگلیسی شبکه الجزیره

♦ شناسه متن: ۰۴/۴/۴۰۷

هر گونه نقل مطالب گزارش حاضر یا بازنشر جزئی یا کلی آن با ذکر ماخذ و رعایت استناد به امور پژوهشی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران، مجاز است.

امور پژوهشی کمیسیون از هر گونه نظر و پیشنهاد مخاطبان ارجمند به ویژه صاحبنظران و کارشناسان محترم در راستای ارتقای تلاش ها استقبال می کند. مشارکت در فعالیت های عام المفنعه نیز برای همه میسور است.

(www.ihrc.ir)

فهرست مطالب:

نوشتار اول) واکنش‌های بین‌المللی به حملات نظامی علیه ایران: آیا این نقطه عطفی برای منشور سازمان ملل متحد است؟ / صفحه ۶

- ✓ نوشته دکتر رِبکا همیلتون، استاد حقوق در دانشکده حقوق دانشگاه امریکن (واشنگتن)

  انتشار در مورخ بیست و هشتم فوریه ۲۰۲۶ برابر با نهم اسفند ۱۴۰۴ شمسی

- ✓ متصدی برگردان از انگلیسی به فارسی: امیراحسان بی غم، دانش پژوه رشته حقوق وهمیار افتخاری کمیسیون، ویرایش و نهایی سازی متن در امور پژوهشی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران

نوشتار دوم) آیا حملات آمریکا و اسرائیل علیه ایران طبق حقوق بین‌الملل، قانونی است؟

تحلیلگران می‌گویند حملات مشترک آمریکا و اسرائیل علیه ایران ظاهراً نقض منشور سازمان ملل متحد در مورد ممنوعیت تجاوز است. / صفحه ۱۱

- ✓ نوشته علی حرب گزارشگر ارشد خبری مقیم آمریکا و برایان آزگود فعال رسانه ای آمریکایی همکار با شبکه الجزیره

  انتشار در سوم مارس ۲۰۲۶ برابر با دوازدهم اسفند ۱۴۰۴ شمسی

- ✓ متصدی برگردان از انگلیسی به فارسی: محدثه نخودچی، دانش پژوه دکترای حقوق بین الملل وهمیار افتخاری کمیسیون، ویرایش و نهایی سازی متن در امور پژوهشی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران

نوشتار سوم) قبل از اینکه خیلی دیر شود، بیدار شوید: با جنگ ناعادلانه و ظالمانه علیه ایران مخالفت کنید. سکوت در برابر تجاوز آمریکا و اسرائیل، نظم حقوقی بین‌المللی را نابود و صلح جهانی را به خطر می‌اندازد. /صفحه ۱۶

- ✓ نوشته دکتر اسماعیل بقایی، دانش آموخته حقوق بین الملل و سخنگوی وزارت امور خارجه ایران

  انتشار در هفتم مارس ۲۰۲۶ برابر با شانزدهم اسفند ۱۴۰۴

- ✓ برگردان از انگلیسی به فارسی در امور پژوهشی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران

متن نوشتار اول:

واکنش‌های بین‌المللی به حملات نظامی علیه ایران: آیا این نقطه عطفی برای منشور سازمان ملل متحد است؟

نوشته دکتر ربِکا همیلتون[1] استاد حقوق در دانشکده حقوق دانشگاه امریکن، واشنگتن دی سی

(انتشار در مورخ بیست و هشتم فوریه ۲۰۲۶ برابر با نهم اسفند ۱۴۰۴ شمسی)

در ساعت ۲:۳۰ بامداد به وقت شرق آمریکا (EST) در صبح روز شنبه[۲۸ فوریه ۲۰۲۶]، رئیس‌جمهور دونالد ترامپ، از طریق یک پیام ویدیویی در شبکه تروث سوشال و از اقامتگاه خود در مارالاگو، اعلام کرد که ارتش ایالات متحده «عملیات‌های رزمی گسترده‌ای را در ایران» آغاز کرده است.

این حملات شبانه، که به‌طور آشکار و بدون ابهام نقض منشور سازمان ملل متحد محسوب می‌شوند، پس از چندین هفته افزایش حضور و آمادگی نظامی آمریکا در منطقه و در حالی صورت گرفته‌اند که مذاکرات دیپلماتیک درباره برنامه هسته‌ای ایران همچنان در جریان بود.

امروز ساعت ۴ بعدازظهر[۲۸ فوریه ۲۰۲۶]، شورای امنیت سازمان ملل متحد در نشستی اضطراری برای رسیدگی به این بحران تشکیل جلسه خواهد داد. انتظار می‌رود که از سوی رقبای آمریکا محکومیت‌هایی مطرح شود که برخی از آن‌ها احتمالاً ریاکارانه و نمایشی خواهند بود. با این حال، آنچه بیش از همه اهمیت دارد، رفتار متحدان سنتی آمریکا، به‌ویژه اعضای دائم شورای امنیت یعنی بریتانیا و فرانسه است. موضع‌گیری این کشورها نشانه‌ای تعیین‌کننده خواهد بود از اینکه آیا سنگ‌بنای حقوقی نظم بین‌المللی کنونی ــ که برای حفظ صلح جهانی تا حد امکان طراحی شده است ــ همچنان قادر به دوام خواهد بود یا خیر.

پس از پایان جنگ جهانی دوم، بند ۴ ماده ۲ منشور سازمان ملل تحولی بنیادین در فهم روابط میان دولت‌ها ایجاد کرد. در دوره‌های پیشین، توسل به زور برای دستیابی به اهداف سیاسی یا توسعه سرزمینی امری رایج بود.همان‌گونه که اونا

[1]. Rebecca Hamilton

هاتاوی و اسکات شاپیرو[۲] بیان کرده‌اند: [در گذشته] «وقوع جنگ به معنای فروپاشی نظم بین‌المللی نبود؛ بلکه خودِ نظم بین‌المللی بود.»

بند ۴ ماده ۲ منشور[ملل متحد] راهی متفاوت را در پیش گرفت و «تهدید یا استفاده از زور علیه تمامیت ارضی یا استقلال سیاسی هر دولت» را ممنوع اعلام کرد.[در عین حال]، این امکان برای کشورهای عضو سازمان ملل همچنان استمرار یافت که برای پیگیری منافع خود از طیف گسترده‌ای از ابزارهای غیرنظامی استفاده کنند .[بر همین مبنا] در دوران منشور سازمان ملل شاهد بوده‌ایم که دولت‌ها از تحریم‌های اقتصادی، ممنوعیت‌های سفر و مجموعه‌ای از ابزارهای فشار دیگر ــ از جمله ممانعت از عبور هوایی یا اقدامات سایبری غیرقهرآمیز ــ برای تأثیرگذاری بر رفتار کشورهایی که آن‌ها را تهدید تلقی می‌کنند، بهره برده‌اند. اما استفاده از نیروی نظامی دیگر جایگاه قانونی در این مجموعه ابزارها ندارد.

البته دو استثنای دقیق و حساب‌شده برای این ممنوعیت وجود دارد: نخست، دفاع مشروع در برابر حمله مسلحانه‌ای که واقع شده یا قریب‌الوقوع باشد؛ و دوم، اقداماتی که از طریق شورای امنیت سازمان ملل برای حفظ یا اعاده صلح و امنیت بین‌المللی انجام می‌شود.

همان‌گونه که مایک اشمیت،[۳] تس بریجمن[۴] و رایان گودمن[۵] هفته گذشته در نشریه[دیجیتالی] امنیت عادلانه توضیح دادند ــ و همان‌طور که مارکو میلانوویچ[۶] پس از آغاز حملات امروز صبح مجدداً تأکید کرد ــ هیچ‌یک از این دو استثنا در وضعیت کنونی مصداق ندارد و این موضوع اساساً محل اختلاف جدی نیست.

چالشی که امروز بعدازظهر پیش روی سازمان ملل قرار دارد، مربوط به تفسیر حقوق بین‌الملل نیست. حمله نظامی آمریکا به ایران نمونه‌ای کاملاً کلاسیک و روشن از نقض آشکار بند ۴ ماده ۲ منشور است. چالش اصلی، چالشی سیاسی، اقتصادی و در نهایت اخلاقی است.

---

۲. Oona Hathway and Scott Shapiro frame

۳. Mike Schmitt

۴. Tess Bridgeman

۵. Ryan Goodman

۶. Marko Milanovic

کشورهایی همچون بریتانیا، فرانسه، آلمان، استرالیا و کانادا طی دهه‌ها همواره بر پایبندی خود به حقوق بین‌الملل تأکید کرده‌اند. همین هفته نیز همه این کشورها به قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل در حمایت از اوکراین در برابر نقض بند ۴ ماده ۲ توسط روسیه رأی مثبت دادند؛ اقدامی که آن را ــ به‌درستی ــ محکوم کرده بودند.

امروز بعدازظهر، این کشورها باید از خود بپرسند که آیا نظم حقوقی بین‌المللی از حاکمیت همه اعضای نظام بین‌الملل حمایت می‌کند یا فقط از حاکمیت کشورهایی که با آن‌ها هم‌فکر هستند؟ آیا آمادگی آن‌ها برای محکوم کردن نقض‌های بند ۴ ماده ۲ شامل همه کشورها می‌شود یا صرفاً متوجه دشمنانشان است (یا کشورهایی که توان اندکی برای آسیب رساندن به منافع ملی آن‌ها دارند)؟[۷]

باید توجه داشت که نباید نسبت به بزرگی چالشی که متحدان سنتی آمریکا با آن روبه‌رو هستند بی‌اعتنا بود. آن‌ها اکنون در تلاش‌اند دریابند چگونه باید به نظامی واکنش نشان دهند که در آن ایالات متحده دیگر حتی علاقه‌ای به حفظ ظاهر احترام به حقوق بین‌الملل ندارد.

در حافظه زنده همه سیاستمداران، دیپلمات‌ها و حقوقدانان این دولت‌ها، آمریکا همواره می‌کوشیده است خود را پایبند به حقوق بین‌الملل نشان دهد، حتی در موارد متعددی که عملاً آن را نقض کرده است. دوره دوم ریاست‌جمهوری ترامپ، گسستی آشکار از این رویکرد به شمار می‌آید.

اگر گذشته نزدیک نشانه‌ای از آینده باشد، علائم چندان امیدوارکننده نیستند. نشست امروز در واقع نمونه‌ای آزمایشی در ژوئن ۲۰۲۵ داشت؛ زمانی که پس از مجموعه‌ای از حملات نظامی اسرائیل و سپس آمریکا علیه ایران، شورای امنیت تشکیل جلسه داد.

در آن نشست، بریتانیا تلاش کرد موضعی دوپهلو اتخاذ کند؛ از یک سو تأکید کرد که در حملات مشارکت نداشته است و از سوی دیگر با دقت از توصیف این حملات به‌عنوان اقدامی غیرقانونی خودداری کرد:

[۷] . پرسش های نویسنده در زمانی مطرح شده که هنوز جلسه شورای امنیت سازمان ملل برگزار نشده بود و حال که ما متن را مطالعه می کنیم از محتوای نه تنها آن جلسه شورای امنیت بلکه جلسات بعدی نیز مطلع هستیم و می دانیم که کشورهای مورد خطاب نویسنده این نوشتار پاسخ پرسشهای او را در عمل داده اند یعنی در عمل پاسخ داده اند که وقتی جنایتی از سوی بلوک همفکر یا متحدان آنها صورت بگیرد هیچ نیازی به واکنش منفی نمی بینند و ترجیح می دهند تا کل نظام بین الملل و موازین حقوقی ذبح شوند اما منافع سیاسی آنها مخدوش نشود. اگر نبود این روش اقدام، امروزه شاهد این سطح از بی خاصیتی شورای امنیت سازمان ملل و توسعه هرج و مرج در سطح جهانی نبودیم.(توضیح افزوده بر متن در کمیسیون)

«ما همواره به‌روشنی اعلام کرده‌ایم که ایران نباید به سلاح هسته‌ای دست یابد و برنامه هسته‌ای آن تهدیدی جدی برای صلح و امنیت بین‌المللی به شمار می‌رود. ایالات متحده شب گذشته برای کاهش این تهدید اقدام کرد. بریتانیا در حملات آمریکا یا اسرائیل مشارکت نداشت.»

تا این لحظه نیز بریتانیا و دیگر حامیان سابق منشور سازمان ملل مواضعی مشابه اتخاذ کرده‌اند. در بیانیه مشترک بریتانیا، فرانسه و آلمان، رهبران این کشورها خود را از اقدام نظامی آمریکا ــ که به‌خوبی می‌دانند غیرقانونی است ــ فاصله می‌دهند، اما از محکوم کردن آن نیز خودداری می‌کنند:

«ما در این حملات مشارکت نداشتیم، اما در تماس نزدیک با شرکای بین‌المللی خود، از جمله ایالات متحده، اسرائیل و شرکای منطقه‌ای هستیم. ما بر تعهد خود نسبت به ثبات منطقه‌ای و حفاظت از جان غیرنظامیان تأکید می‌کنیم.»

در همین حال، کانادا عملاً خود را با اقدامات آمریکا همسو کرده است. مارک کارنی[۸]، نخست‌وزیر کانادا، در بیانیه‌ای در شبکه ایکس نوشت:

«کانادا از ایالات متحده در اقدام برای جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای و نیز جلوگیری از ادامه تهدید صلح و امنیت بین‌المللی از سوی این حکومت حمایت می‌کند.»[۹]

این بیانیه، در مقایسه با سخنرانی نخست‌وزیر [کانادا] با عنوان «اصولی و عمل‌گرا: مسیر کانادا» که اوایل سال جاری در داووس ارائه شده بود، چرخشی شرم‌آور محسوب می‌شود.

آنتونی آلبانیزی[۱۰]، نخست‌وزیر استرالیا، نیز بیانیه‌ای بسیار مشابه صادر کرد:

---

۸. Mark Carney

۹. باید در مورد رفتار رییس دولت کانادا درنگ کرد چرا که بارها توسط ترامپ تحقیر شده و کشورش تهدید به الحاق به آمریکا به عنوان یک ایالت جدید شده و تعرفه های اقتصادی سنگینی بر واردات کالاهای کانادایی برای ورود به آمریکا وضع گردیده و مردم کانادا در قبال همه این موارد انزجار خود را به شکل های مختلف نشان داده اند ، ولی او باز ترجیح داده این سطح از ذلت پذیری در مقابل دولت آمریکا و برچسب زنی منفی و بی پایه علیه ایران را به نمایش درآورد.(توضیح افزوده بر متن در کمیسیون)

۱۰. Anthony Albanese

«ما از اقدام ایالات متحده برای جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای و نیز جلوگیری از ادامه تهدید صلح و امنیت بین‌المللی توسط ایران حمایت می‌کنیم.»[11]

با توجه به تهدیدها و اقدامات گسترده ترامپ علیه هر کسی که با او مخالفت کند ــ از تعرفه‌های تجاری گرفته تا تصرف سرزمین، تهاجم نظامی و ربودن رهبران ــ چندان تعجب‌آور نیست که کشورهایی مانند کانادا در واکنش خود جانب احتیاط را رعایت کنند.

همچنین برای اتحادیه اروپا، که با روسیه‌ای تهاجمی در مرزهای خود مواجه است و سامانه دفاعی آن برای رهایی از وابستگی به آمریکا به سال‌ها زمان نیاز دارد، هزینه دفاع از منشور سازمان ملل در شرایط کنونی بسیار سنگین است.

اما مشکل اینجاست که هزینه بلندمدت کنار گذاشتن بند ۴ ماده ۲ منشور سازمان ملل ممکن است حتی بسیار سنگین‌تر باشد.

[11] . علیرغم آنکه ایران عضو آژانس بین المللی انرژی اتمی است و طی سال ها نظارت های همه جانبه این نهاد بر کشور ما صورت گرفته و بارها آژانس اعلام کرده که برنامه هسته ای ایران صلح آمیز و هیچ مدرکی مبنی بر وجود برنامه نظامی هسته ای وجود ندارد و این مهم توسط نهادهای اطلاعاتی آمریکا که خود متجاوز این جنگ است نیز مورد تاکید قرار گرفته ، باز نخست وزیر استرالیا ترجیح داده تا پذیرش ذلت و تبعیت از موضع مورد انتظار دولت ترامپ را بر پایه دروغ و مطالبی بی بنیان بنا نهد وهیچ توجهی به مسئولیت های خود در قبال منشور ملل متحد و حقوق بین الملل در قبال تجاوز به یک عضو ملل متحد ونقض دهها قاعده حقوق بشر دوستانه و حقوق بشر ننماید.(توضیح افزوده بر متن در کمیسیون)

متن نوشتار دوم:

آیا حملات آمریکا و اسرائیل علیه ایران طبق حقوق بین‌الملل، قانونی است؟

تحلیلگران می‌گویند حملات مشترک آمریکا و اسرائیل علیه ایران ظاهراً نقض منشور سازمان ملل متحد در مورد ممنوعیت تجاوز است.

نوشته علی حرب و برایان آزگود

(انتشار در سوم مارس ۲۰۲۶ برابر با دوازدهم اسفند ۱۴۰۴)

کارشناسان می‌گویند حملات آمریکا و اسرائیل علیه ایران که باعث جنگ منطقه‌ای شده است، احتمالاً نقض منشور سازمان ملل متحد در مورد ممنوعیت تجاوز است و هیچ توجیه قانونی معتبری ندارد.

بن سائول،[۱۲] گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در امور حقوق بشر و مقابله با تروریسم، به الجزیره گفت: "این[اقدام آمریکا و اسرائیل] دفاع مشروع در برابر حمله مسلحانه ایران نیست و شورای امنیت سازمان ملل متحد [نیز] آن را مجاز نکرده است."

[ارتکاب عناوینی چون] خلع سلاح پیشگیرانه، مبارزه با تروریسم و تغییر رژیم[برای توجیه اقدام صورت گرفته، مردود است و در واقع عنوانش] جنایت بین‌المللی "تجاوز" می باشد. همه دولت‌های مسئول باید این بی‌قانونی را از سوی دو کشوری که در برهم زدن نظم حقوقی بین‌المللی سرآمد هستند، محکوم کنند.

دولت دونالد ترامپ، رئیس جمهور ایالات متحده، برای این جنگ از شورای امنیت سازمان ملل، یا حتی از قانونگذاران داخلی در کنگره[آمریکا]، مجوزی دریافت نکرد و ایران قبل از حملاتی که منجر به سلب حیات/ [شهادت] رهبر ایران، و چندین مقام ارشد دیگر و همچنین صدها غیرنظامی شد، به ایالات متحده یا اسرائیل [هیچ] حمله ای نکرد.

یُسرا سویدی،[۱۳] استادیار حقوق بین‌الملل در دانشگاه منچستر، گفت: دلایلی وجود دارد که باور کنیم حملات علیه ایران به منزله جنایت "تجاوز" است. سودی به الجزیره گفت: «این یک اقدام استفاده از زور بود که[از منظر حقوق بین الملل] غیرقابل توجیه است.»

---

۱۲. Ben Saul

۱۳. Yusra Suedi

حقوق بین‌الملل مجموعه‌ای از معاهدات، کنوانسیون‌ها و موازین پذیرفته شده جهانی است که روابط بین کشورها را تنظیم می‌کند.

تهدید قریب‌الوقوع؟

دولت ترامپ استدلال کرده است که ایران با برنامه موشکی و هسته‌ای خود تهدیدی برای ایالات متحده محسوب می‌شود و اقدام نظامی را ضروری دانسته است. اما منشور سازمان ملل، حملات بی‌دلیل علیه سایر کشورها را ممنوع می‌کند.در سند تأسیس سازمان ملل آمده است: «همه اعضا باید در روابط بین‌المللی خود از تهدید یا استفاده از زور علیه تمامیت ارضی یا استقلال سیاسی هر کشوری یا به هر روش دیگری که با اهداف سازمان ملل متحد مغایرت دارد، خودداری کنند.»

ربکا اینگبر[۱۴]استاد دانشکده حقوق کاردوزو در دانشگاه یشیوا که پیش از این به عنوان مشاور وزارت امور خارجه ایالات متحده خدمت می‌کرد، گفت که ممنوعیت استفاده از زور یک اصل «اساسی» حقوق بین‌الملل است که فقط استثنائات محدودی را مجاز می‌داند.

اینگبر گفت: «دولت‌ها نمی‌توانند از زور علیه تمامیت ارضی کشورهای دیگر استفاده کنند، مگر طبق دو شرط محدود، شامل: زمانی که توسط شورای امنیت سازمان ملل مجاز باشد یا در دفاع مشروع در برابر حمله مسلحانه.»

سوئدی افزود: یکی از مواردی که استفاده از زور می‌تواند قانونی باشد، زمانی است که کشوری به دنبال خنثی کردن حمله قریب‌الوقوع یک کشور دیگر باشد.

ترامپ گفته است که هدف جنگ «دفاع از مردم آمریکا با از بین بردن تهدیدات قریب‌الوقوع از سوی رژیم ایران» است. اما سوئدی در مورد این ادعا ابراز تردید کرد.

سوئدی گفت: در حقوق بین‌الملل،مفهوم [تهدید]" قریب الوقوع "[۱۵]در واقع به معنای امری آنی، کوبنده و[در آستانه تحقق] است؛ وضعیتی که عملاً هیچ چاره‌ای جز اقدام پیش‌دستانه باقی نمی‌گذارد و گویی همین حالا در حال وقوع است.»

[۱۴] Rebecca Ingber

[۱۵] Imminence

او خاطرنشان کرد که خود ترامپ بارها گفته است که حملات ژوئن ۲۰۲۵ ایالات متحده به ایران برنامه هسته‌ای این کشور را «نابود» کرده است و تهران و واشنگتن در حال مذاکره بودند که جنگ در روز شنبه [۲۸ فوریه ۲۰۲۶] آغاز شد.

سوئدی به الجزیره گفت: «واقعاً هیچ مدرکی دال بر تهدید قریب‌الوقوع وجود نداشت و این حمله یک حمله[با عنوان] پیش‌دستانه[۱۶] بود.»

«اگر پیش‌دستانه باشد، به این معنی است که شما برای مقابله با چیزی که در آینده، فرضی، حدسی و قریب‌الوقوع نیست، اقدام می‌کنید، اما دقیقاً همین اتفاق اینجا افتاده است. این [نوع اقدام] طبق حقوق بین‌الملل، غیرقانونی است.»

مقامات آمریکایی، از جمله ترامپ، گفته‌اند که ایران در حال ساخت زرادخانه موشک‌های بالستیک برای محافظت از برنامه هسته‌ای خود و بعداً ساخت بمب هسته‌ای بوده اند.

استدلال‌های «متشتت و بی معیار»

ترامپ همچنین گفته است که به دنبال «آزادی» برای مردم ایران است، زیرا دستیاران رئیس جمهور آمریکا رژیم تهران را بی‌رحم توصیف کرده‌اند.[ترامپ اعا می کند] در ماه ژانویه،[نظام سیاسی] ایران با سرکوب شدید امنیتی به موجی از اعتراضات ضد دولتی پاسخ داد. این خشونت باعث جان باختن هزاران نفر شد.

ترامپ در آن زمان تظاهرکنندگان را به تصرف ساختمان‌های دولتی تشویق کرد و به آنها قول داد که «کمک در راه است».

کارشناسان می‌گویند مداخله بشردوستانه برای کمک به معترضان در ایران به خاطر عبور از آستانه قانونی، به مجوز شورای امنیت سازمان ملل نیاز داشت.

برایان فینوکین[۱۷] مشاور ارشد برنامه آمریکا در گروه بحران بین‌المللی، در مورد توجیهات آمریکا برای این حملات گفت: «منطق‌های مطرح شده متشتت بوده‌اند. مطمئناً هیچ یک از آنها به یک استدلال جدی حقوقی بین‌المللی منتهی نمیشوند.»

[۱۶] pre-emptive strike

[۱۷] Brian Finucane

فراتر از نقض احتمالی منشور سازمان ملل، حملات آمریکا و اسرائیل خطر نقض مفاد حقوق بین‌الملل بشردوستانه را که برای محافظت از غیرنظامیان در خلال جنگ در نظر گرفته شده است، به همراه دارد.

مقامات محلی اعلام کردند که حمله اسرائیل یا آمریکا به یک مدرسه دخترانه در شهر میناب در جنوب ایران در روز شنبه [۲۸ فوریه ۲۰۲۶] حداقل ۱۶۵ نفر را کشته است.

آنی شیل[۱۸] مدیر آمریکایی مرکز غیرنظامیان در منازعه (CIVIC)، در ایمیلی به الجزیره گفت: «غیرنظامیان در حال حاضر هزینه این تشدید [عملیات] نظامی را می‌پردازند.»

ما شاهد گزارش‌های بسیار نگران‌کننده‌ای از حملات به مدارس و زیرساخت‌های حیاتی غیرنظامی در ایران و سراسر منطقه هستیم که تلفات ویرانگری از جمله در مورد بسیاری از کودکان را به همراه داشته است. این حملات خطر شعله‌ور شدن یک فاجعه منطقه‌ای گسترده‌تر را به همراه دارد.

روی آوردن به قدرت نظامی

حملات به ایران جدیدترین نمونه از اتکای ترامپ به نیروی نظامی بی‌رحمانه آمریکا برای پیشبرد دستور کار جهانی خود است.

در طول دوره دوم ریاست جمهوری ترامپ، ایالات متحده تهدید کرده است که از نیروی نظامی برای تصرف گرینلند و قلمرو دانمارک، استفاده خواهد کرد، [دولت آمریکا در این مدت] حداقل ۱۵۰ نفر را در یک کارزار [نظامی با ادعای] هدف قرار دادن کشتی‌های قاچاق مواد مخدر در آمریکای لاتین کشته است و نیکولاس مادورو، رئیس جمهور ونزوئلا، را در یک حمله نظامی که حداقل ۸۰ نفر را نیز به قتل رسانده، ربوده است.

قانونی بودن همه این سیاست‌ها در داخل و خارج از کشور زیر سوال رفته است، به طوری که کارشناسان سازمان ملل متحد می‌گویند که حملات [آمریکا به] قایق‌ها [در آب های مجاوز ونزوئلا] معادل قتل‌های فراقضایی است.

ترامپ در ماه ژانویه[۲۰۲۶] به نیویورک تایمز گفت که او بر اساس اخلاق خودش عمل می‌کند.[!!]

رئیس جمهور ایالات متحده در آن زمان گفت: "من به حقوق بین‌الملل نیاز ندارم. من به دنبال آسیب رساندن به مردم نیستم."

[۱۸]: Annie Shiel

در سال‌های اخیر، دولت‌های دموکرات و جمهوری‌خواه ایالات متحده، علی‌رغم جنگ همراه با نسل‌کشی ارتش اسرائیل علیه غزه، که توسط گروه‌های حقوق بشری و کارشناسان سازمان ملل مستند شده است، همچنان به ارسال میلیاردها دلار سلاح به اسرائیل ادامه داده‌اند.

اینگبر، استاد حقوق، گفت که استفاده خودسرانه از نیروی نظامی به ایجاد حس مصونیت از مجازات برای کشورهای قدرتمند کمک کرده و نظام حقوق بین‌الملل را که از پایان جنگ جهانی دوم به دنبال ایجاد محدودیت‌هایی بر درگیری‌ها بوده است، تضعیف کرده است.

او گفت: «در مقیاس کلی تاریخ، ممنوعیت توسل به زور نوآوری نسبتاً جدیدی محسوب می‌شود. اجرای این قاعده از طریق کنش‌ها و واکنش‌های دولت‌ها تضمین می‌شود و در حال حاضر، وضعیتی شکننده دارد. آیا می‌خواهیم به دنیایی بازگردیم که در آن دولت‌ها می‌توانستند از زور به عنوان ابزاری برای پیشبرد سیاست‌های خود استفاده کنند؟»

ایران خود در پاسخ به حملات ایالات متحده، با پرتاب موشک و پهپاد به پایگاه‌های نظامی و همچنین اهداف غیرنظامی – از جمله فرودگاه‌ها، هتل‌ها و تأسیسات انرژی – به کشورهای منطقه حمله کرده است.[۱۹]

سوئدی گفت: «در زمینه‌ی جنگ، از لحظه‌ای که اولین حمله آغاز شد، موازین جنگ اِعمال می‌شود و آنها کاملاً واضح هستند که اشیاء و فضاهای غیرنظامی را نمی‌توان هدف قرار داد.»

او گفت که به نظر می‌رسد ایران نیز با واکنش خود [در قبال برخی اهداف] موازین بین‌المللی را نقض کرده است.

سوئدی به الجزیره گفت که حمله‌ی روسیه به اوکراین و حمله‌ی وحشیانه‌ی اسرائیل به غزه، «شکنندگی آشکار» حقوق بین‌الملل را نشان داده‌اند. او گفت که جنگ علیه ایران «بخش بعدی این روند بسیار نگران‌کننده [را برملا ساخته] است».

[۱۹] در بیانیه های رسانه ای نیروهای مسلح ایران مکرر اعلام شده که نیروهای متخاصم برای فرار از هدف قرار گرفتن در پایگاههای نظامی آمریکا درمکان هایی دیگر در کشورهای مبدا تجاوز به ایران مخفی وبه عنوان پوشش بهره برداری می کنند و از آنجا روند تجاوز به ایران را پیگیری می کنند که به همین علت محل پوششی آنها برای ادامه تجاوز علیه ایران، هدف مشروع تلقی می شود. (توضیح افزوده بر متن در کمیسیون)

متن نوشتار سوم:

قبل از اینکه خیلی دیر شود، بیدار شوید: با جنگ ناعادلانه و ظالمانه علیه ایران مخالفت کنید.

سکوت در برابر تجاوز آمریکا و اسرائیل، نظم حقوقی بین‌المللی را نابود و صلح جهانی را به خطر می‌اندازد.

نوشته دکتر اسماعیل بقائی

(انتشار در مورخ هفتم مارس ۲۰۲۶ برابر با شانزدهم اسفند ۱۴۰۴)

امروز هشتمین روز از تجاوز محور آمریکایی–اسرائیلی علیه ایران است. آنها از روز شنبه ۲۸ فوریه، با نقض آشکار تمامیت ارضی و حاکمیت ملی ایران، اقدام تجاوزکارانه و بی‌دلیل خود را علیه کشور من آغاز کرده‌اند. آنها این تجاوز بی‌رحمانه را با هدف قرار دادن مجتمع[دفتر کار] مقام معظم رهبری ایران در قلب پایتخت، تهران، آغاز کردند. رهبر، که همچنین یک فقیه شیعه بسیار مورد احترام در سراسر منطقه و فراتر از آن است، به همراه تعدادی از اعضای خانواده‌اش، از جمله نوه ۱۴ ماهه‌اش، در دهمین روز از ماه مبارک رمضان به شهادت رسیدند.

همزمان، متجاوزان حملات هوایی و موشکی گسترده‌ای را در سراسر ایران علیه زیرساخت‌های نظامی و غیرنظامی آغاز کردند. تنها در یک مورد، آنها به یک مدرسه ابتدایی در میناب، جنوب غربی ایران، حمله کردند که در آن ۱۶۵ دختر بی‌گناه و ۲۶ معلم به طرز وحشیانه‌ای قتل عام شدند. اکنون مشخص است که هدف قرار دادن این مدرسه ابتدایی توسط آمریکا/ اسرائیل عمدی و از پیش برنامه‌ریزی شده بوده است. یک گزارش تحقیقاتی دقیق، بر اساس تصاویر ماهواره‌ای، الگوهای حمله و تجزیه و تحلیل موقعیت جغرافیایی، نشان داده است که این حمله مستقیماً به ساختمان مدرسه غیرنظامی در ساعات کلاس درس اصابت کرده است. هدف، مشغول کردن نیروهای مسلح ایران و ظرفیت واکنش اضطراری بود تا مهاجمان بتوانند متعاقباً سایر مکان‌های راهبردی را هدف قرار دهند.

تجاوز نظامی ادامه دارد و بسیاری از اماکن غیرنظامی هدف قرار گرفته‌اند که منجر به تلفات گسترده جانی و تخریب زیرساخت‌های غیرنظامی شده است.

این تجاوز مجدد در حالی به ملت ایران تحمیل شد که ایران و ایالات متحده مشغول یک فرآیند دیپلماتیک بودند. وزیر امور خارجه عمان، به عنوان میانجی، اعلام کرده بود که در آخرین دور مذاکرات در روز پنجشنبه ۲۶ فوریه در ژنو، «پیشرفت قابل توجهی» حاصل شده است.

این حمله خیانت دیگری به دیپلماسی است و نشان می‌دهد که ایالات متحده هیچ احترامی به اصول اولیه دیپلماسی ندارد. ایران با وجود آگاهی کامل از نیّات خصمانه ایالات متحده و رژیم آپارتاید اسرائیل، بار دیگر وارد مذاکره شد تا جایی برای شک و تردید در برابر جامعه بین‌المللی باقی نگذارد و بدین وسیله مشروعیت آرمان مردم ایران را نشان دهد و بی‌اساس بودن هرگونه بهانه‌ای برای تجاوز را افشا کند. این وقایع نشان می‌دهد که ایالات متحده واقعاً به دیپلماسی اعتقادی ندارد و در عوض به دنبال تحمیل اراده خود بر سایر ملت‌ها است.

ملت ایران، مغرور و مقاوم، ثابت کرده است که تسلیم تهدیدها یا مداخله خارجی نمی‌شود. تاریخ هزار ساله تمدن ایران گواه این واقعیت است که ایرانیان هرگز در برابر تجاوز یا سلطه سر تعظیم فرود نیاورده‌اند. به عنوان مثال، حدود ۹۰۰ سال پیش، فریدالدین عطار – یکی از بزرگترین شاعران تاریخ ایران – در کتاب خود «تذکرة الاولیاء» نقل می‌کند که وقتی بایزید بسطامی عبارت شورانگیز «سبحانی ما اعظم شأنی» را بر زبان آورد، برخی او را به کفر متهم کردند و با چاقو به او حمله کردند. با این حال، همانطور که داستان ادامه دارد، با هر ضربه چاقو، به جای خونریزی بایزید، خون از بدن خود مهاجمان جاری می‌شد.

ایران در این داستان مانند بایزید است. تاریخ نشان می‌دهد که با وجود هر ضربه‌ای که به آن وارد می‌شود، در نهایت این متجاوزان – کسانی که چاقو به دست دارند – هستند که محو می‌شوند، در حالی که ایران پابرجا می‌ماند و باقی می‌ماند. این همان چیزی است که می‌توان آن را نظریه تداوم ایران در میان ابربحران‌ها و تجاوزات خارجی نامید – الگویی که بارها در طول تهاجم‌ها و حملات بسیاری که ایران در طول چند قرن گذشته متحمل شده ، نشان داده شده است.

حملات هوایی انجام شده توسط رژیم صهیونیستی و ایالات متحده علیه ایران نقض بند ۴ماده ۲ منشور سازمان ملل متحد و مصداق بارز تجاوز مسلحانه علیه جمهوری اسلامی ایران است .کارشناسان[تابعه شورای حقوق بشر] سازمان ملل متحد در بیانیه خود درچهارم مارس[۲۰۲۶] اظهار داشتند که این عمل تجاوز "غیرقانونی" است. علاوه بر این، ترور رهبر و سایر مقامات ایرانی نقض آشکار مصونیت مقامات دولتی و کنوانسیون‌های بین‌المللی، از جمله کنوانسیون ۱۹۷۳ در مورد پیشگیری و مجازات جرایم علیه افراد تحت حمایت بین‌المللی است.

پاسخ به این تجاوز، حق قانونی و مشروع ایران طبق ماده ۵۱ منشور ملل متحد است. نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران تمام امکانات لازم را برای مقابله با این تجاوز جنایتکارانه و دفع خصومت دشمن به کار خواهند گرفت. این حق

تا زمان توقف تجاوز و رسیدگی صحیح به موضوع توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد ادامه خواهد داشت. ایران به عنوان کشوری که در حال دفاع از خود است، اقدامات لازم و متناسب با این حمله مسلحانه را تعیین خواهد کرد.

ایران در اِعمال این حق، چاره‌ای جز هدف قرار دادن برخی از تأسیسات نظامی ایالات متحده در منطقه نداشت. این عملیات دفاعی علیه کشورهای میزبان نیست، بلکه صرفاً برای دفاع از ایران انجام می‌شود. تأسیسات مورد هدف توسط ایالات متحده برای آماده‌سازی و انجام حملات نظامی علیه ایران استفاده شده بود.

ایران به تمامیت ارضی و استقلال سیاسی کشورهای همسایه خود کاملاً احترام می‌گذارد. هر کشوری، طبق حقوق بین‌الملل و اصل حُسن همجواری، مسئولیت دارد که اجازه ندهد از خاک، حریم هوایی یا تأسیسات آن برای اقدامات تجاوزکارانه علیه ایران استفاده شود. همانطور که صریحاً توسط مقامات جمهوری اسلامی ایران تأیید شده است، هر نقطه مبدا، پایگاه یا سکوی سرزمینی که از آن اقدامات تجاوزکارانه علیه ایران آغاز می‌شود - صرف نظر از کشوری که چنین نیروهایی ممکن است در آن مستقر باشند - مطابق با ماده ۳ (f) ضمیمه قطعنامه ۳۳۱۴ (XXIX) مجمع عمومی در مورد تعریف تجاوز، به عنوان یک هدف نظامی قانونی در اِعمال حق ذاتی ایران برای دفاع از خود طبق ماده ۵۱ منشور سازمان ملل متحد در نظر گرفته می‌شود. ما به تضمین‌های عینی و ملموس نیاز داریم که هیچ تجاوز دیگری از تأسیسات ایالات متحده واقع در این کشورها سرچشمه نخواهد گرفت.

ایران بر مسئولیت حیاتی سازمان ملل متحد و شورای امنیت آن برای اقدام فوری در پاسخ به این نقض صلح و امنیت بین‌المللی تأکید می‌کند. ما از دبیرکل، رئیس شورای امنیت و اعضای آن می‌خواهیم که وظایف خود را بدون تأخیر انجام دهند. از همه کشورهای عضو سازمان ملل متحد - به ویژه کشورهای منطقه و جهان اسلام، اعضای جنبش عدم تعهد و همه دولت‌های متعهد به صلح و امنیت بین‌المللی - انتظار می‌رود که این عمل تجاوزکارانه را محکوم کرده و اقدامات فوری و جمعی را در پاسخ به آن انجام دهند. کشورها باید هوشیار باشند و در دام طرح‌های متجاوزان نیفتند.

پیام ما به جامعه بین‌المللی واضح است: این اقدامات تجاوزکارانه و جنایات هولناک جاری، نشان‌دهنده فرسایش بی‌سابقه نظم حقوقی بین‌المللی است. انفعال در مواجهه با چنین رفتار غیرقانونی نه تنها ایالات متحده و رژیم اسرائیل را جسورتر می‌کند، بلکه خسارات پایدار و جبران‌ناپذیری را بر پایه‌های نظم حقوقی بین‌المللی وارد خواهد کرد . جهان در یک مقطع حساس قرار دارد. باید تصمیم بگیرد که آیا می‌خواهد با قلدری و زور بی‌رحمانه اداره شود یا می‌خواهد حاکمیت قانون را از نابودی نجات دهد. این آخرین توسل غیرقانونی به زور نخواهد بود، مگر اینکه جامعه بین‌المللی قاطعانه و مسئولانه عمل کند.

کشورها نباید سیاست بی‌تفاوتی و مماشات را در پیش بگیرند. **عدم رعایت اصول اساسی حقوق بین‌الملل، دستورالعملی برای یک دیکتاتوری جهانی تاریک است که سازمان ملل متحد را دفن کرده و اصول اولیه بشریت را نابود خواهد کرد.** هر ملتی، هر مسلمانی، هر فرد با وجدان انسانی، مسئولیت اقدام دارد. جهان باید قبل از اینکه خیلی دیر شود، بیدار شود. در غیر این صورت، اقدامات تجاوزکارانه و جنایات مشابهی در داخل مرزهای شما رخ خواهد داد. ملت ایران با تمام قوا از خود دفاع می‌کند. ما در این جنگ تجاوزکارانه ناعادلانه و وحشیانه در مقابل دو رژیم مسلح به سلاح هسته‌ای، مبارزه می‌کنیم.

این یک جنگ ناعادلانه است که بر یک تمدن تحمیل شده است. تاریخ همه شما را قضاوت خواهد کرد.کسانی که طرف متجاوزان را می‌گیرند و همچنین کسانی که ترجیح می‌دهند در برابر این بی‌عدالتی وحشیانه سکوت کنند، همگی به عنوان همدست در نظر گرفته خواهند شد. در سمت درست تاریخ باشید و با این جنگ ظالمانه و ناعادلانه مخالفت کنید.